

Swedish A: literature – Higher level – Paper 1
Suédois A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Sueco A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Friday 8 May 2015 (afternoon)
Vendredi 8 mai 2015 (après-midi)
Viernes 8 de mayo de 2015 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Skriv en kommentar till **en** av de båda texterna:

1.

Jag glömmer mig. Var var jag? Javisst, söndagsmorgnarna hemma. Samtalen vid frukostbordet. Pappa som en vulkan som när som helst kunde bryta ut. Mamma ängsligt mån om att frukosten skulle bli trevlig trots allt, en blek avbild av gemenskapsriterna i hennes barndomshem. Isande vänlig mot pappa men hela tiden på jakt efter en blotta där hon kunde sätta in en av sina giftpilar.

Plötsligt ser jag framför mig en av dessa måltider där min bror Henrik, tre år äldre, kom att spela huvudrollen. Han är sanningssägaren och provokatören i familjen, ett ständigt oroselement. Han står på ingens sida. Han har brutit sig ut tidigt, revolterat, röjt sin egen väg som överträffar det mesta ifråga om krokighet och snårighet men som alltid på ett mirakulöst sätt lett rakt på målet, antingen det gällt platsen som batterist i ett jazzband, en ny motorcykel eller en ny flicka. Han är en sjujävla flickjägare. Och alltid släpar han hem dem för att visa upp dem, placerar dem i köket, presenterar mamman som hushållerskan (de vet aldrig om han skämtar eller om det är allvar, för säkerhets skull niger de alltid) och sedan stannar de över natten och på morgonen hälsar de förtjust på mig när vi möts i badrumsdörren.

Men den här morgonen är han tvärlisk och heligt förbannad på historielärarinnan (han går i tredje ring, i samma skola som jag fast jag går i realskolan). Dagen innan har hon talat varmt och uppskattande om Karl den tolfte. Han borde vara ett moraliskt föredöme för dagens ungdom, har hon tyckt. Då har det tagit eld i Henrik. Han har drämt näven i skolbänken och sagt att Karl den tolfte var en fascist och en våldsvirare och en bög och att han dessutom led av en svårartad förföljelsemåni. Lärarinnan har först blivit vit, sedan högröd, innan hon slitit åt sig klasslångaren och plitad dit en anmärkning.

Detta berättar han nu med illa dold förtjusning. Han vet mycket väl att historia är pappas älsklingsämne och Karl den tolfte hans favoritkung.

Det tar naturligtvis skruv. Pappas käkar fortsätter att mala skinklådan eller sockret på gröten eller vad det nu är, han blänger ner i tallriken och säger inte ett ord.

Det blir mamma som tar till orda.

– Kunde du inte ha valt ett bättre samtalsämne, du vet mycket väl hur mycket pappa beundrar Karl den tolfte.

– Får dom säga vad som helst i skolan då?

– Nu pratar vi om något annat.

Men just där ser hon sin chans att sätta in en stöt, hon kan bara inte missa den.

– Fast jag har heller aldrig förstått hur man kan dyrka en kung så där, det verkar med förlov sagt lite högtravande.

Där sitter den. Pappa flyger upp, slänger ifrån sig servetten och ryter med tordönstämman.

– Om du inte passar din giftiga tunga dödar jag dej!

Så störtar han ut och smäller igen dörren så att de ostindiska tallrikarna på väggen är nära att trilla ner.

– Där ser du hur det går när du retar din far, nu har du förstört den här frukosten.

Sådan var hon. Divide et impera. Söndra och härska. Sådant var hennes valspråk.

Åke Leijonhufvud, *Anna och Christian* (1978)

2.

- Sickla* stora köpcentrum i vinterkvällen:
fasaderna av neon.
Människorna som hör hemma här,
djuphavsvareiser.
- 5 Men de bryter fyndigheter här
det är inte fredligt.
Dessa kunder går på sitt köpskift,
de sms:ar hem – undrar.
Strålkastarna sveper över
- 10 civilisationens botten.
- Men jag har handlat klart,
tänker någon som lämnar köp kvarteret.
Jag ska dö snart
och jag har handlat klart –
- 15 Gud rörde vid min axel
vänligt, lätt.
Jag märkte det knappt.
Men han ledde mig förbi köerna, kassorna
förbi larmbågarna.
- 20 Jag har handlat klart –
den stora kundvagnen lämnad kvar vid hyllorna.
Stålburen pekade konstigt
under varuhyllorna
som lutade tungt som jordaxeln.
- 25 Den som bara passerar längs vägen
märker inget av det.
Det var jag
i det lilla ordet jags väldiga spegelhallar:
jag såg en hållplats där ingen steg på.
- 30 Och inga stjärnor finns
över storstaden
inte ens över dess utkanter.

Göran Greider, *Och dagarna är som små sekler* (2012)

* Sickla: en förort i Stockholm med bl a Sickla Köpvarter, byggt ovanpå en stor testgruva
